

De illuminatōne

notari est. Nā alia est certitudo evidētie sicut est in p̄mis p̄ncipijs et in rebus exper- tis. Alia est certitudo moral. et est q̄ colligi tur et tradit̄ ex p̄bilib⁹ p̄caturis et signis. Et talis requiri⁹ et sufficit i casib⁹ p̄missis. Quia certitudine morali p̄t hō certus esse q̄ est in gratia aut sufficiēter dispositus ad celebratōem misse. q̄r vic⁹ discūlit̄ diligenter conscientiā suā. nec est sibi cōsci⁹ de peccato mortali. neq̄s de quocūq̄s alio canonico impeditō. Si⁹ talis certitudo p̄t esse in viro ecclastico volēte curā sine prelaturā. videlic⁹ q̄r nō est cōsci⁹ sibi quin idone⁹ sit cū dei adiutorio ad officiūz tale exequendū qntū humana finit fragilitas. que nihil pfectū in homine saltem ex omni parte et beatū iuxta p̄mū pueriū admittit. Scim⁹ tamē phdolor⁹ q̄ ipa certitudo nibilomin⁹ adhuc paucor⁹ est. ppter ea di- gerunt sc̄ti cōsiderantes ea q̄ vt in plurib⁹ accidit. q̄r vic⁹ in tali appetitu et rechitōde p̄cessendi sit peccatū. q̄uis in casu possit cē (vt deduxim⁹) etiā meriti magnū. Ecce patet ex p̄missis q̄ad directōem cordis p̄ficit eruditio/ne p̄ scrupulos nimios et irrationabiles deñciāt sinistrosum nauis a sua rectitudine. vel p̄ pl⁹ debitore relaxatōes auertat dextrosum et incidat in malū.

Finit

Incipit tractatus

eiusdem de illuminatōne cordis. sine de vna p̄ciosa margarita. etiā de ipa sancta Margareta.

Domine est regnū celor⁹ homini negotiatori querēti bonas margaritas. inuēta autē vna p̄ciosa margarita abiit et vndidit oī q̄ habuit et emit eā Matth. xiiij. Una p̄ciosa margarita cui p̄parat regnū celorū est calcul⁹ ille candi- dus. in quo ē nomen nouū scriptū. qđ nemo nouit nisi q̄ accipit. qđ beate margarete virginis et martyri collarū est. fīm p̄missū christi in Apocal. q̄r fideliter vixit in mādatis dñi. cui⁹ hodie festivitas celebrat̄ in edicula celle nostre. nō illud nouum est ens simpliciter. vel ens purū. vel ens vniuersaliter perfectū. vel ens quo maius nequit intelligi. et tale est solus deus quo nō est maius nōmē sacrificandū in seculis. Dicente deo. Ego sū q̄ sum. Ens si ana-

logice dicat de deo et de creatura duz sim- pliciter p̄ se ponit stat pro solo deo fīm re- gulam Aristotel. q̄ analogū p̄ se positum stat p̄ suo p̄ncipali significato. Et recte sic dicit̄ quēadmodū actus semp prior ē potentia et pfectū prius q̄s imperfectum. Ens quod est deus nō plene cognoscit ab alio q̄s ab illo qui accipit dū vicerit. et dum vicerit deduxerit eū in excelsa/quādo et ubi videbit̄ deus sicuti est. Nihilomin⁹ hic in via cōmunicat̄ eius cognitio imp̄feta multis modis. Sed incōprehēsibilis est sibi soli. Ens p̄t vniuocatōne pfecta- sicut nec ens dicit̄ vniuocatōne pfecta de accidente et substātia. quia nō fīm eandem perfectōem nec fīm ordinē eundē. licet ratō nomis sit eadē. sc̄z res positiva/quecūq̄ et qliscūq̄ sit illa sup̄ quam primū fundat̄ p̄ncipiū cōplexum. sc̄z quodlibet est vel nō est. Ac p̄inde descēdit̄ ens ad species suā p̄ differētias vsc̄ ad idūnū. Rursus ecōuerso resoluēdo venit vsc̄ ad ens pri- mū atq̄ purissimū. p̄stituēdo agalma pul- cerrimū. atq̄ p̄fulgidā aie margaritam. Ens vniuocedictū d̄ deo et creatura fīm rōcm positivā incōplexā et prime intentōnis formaliter est subiectū metaphysice si- cut ens dictū fīm ratōne positivā sc̄de in- tentōis formaliter ē subiectū logice et grā- matice. q̄uis vtrobiq̄ tractet de omni ente tā p̄me q̄ sc̄de intentiōis materialiter. Et hec est origo oīs philosophice discipline. Theologia duplex resultat ex ente simpli- citer qđ est deus. Una naturalē de deo que subalternā metaphysice ex q̄ supponit de monstratū deus ē. Altera supnaturalis que p̄ aliquo modo dici subalternari the- ologie beator̄. Uel est ipamet theologia ī beatis tanq̄ p̄ciosa margarita. que vendi- tis omnib⁹ emi deb̄. Theologia beato- rum naturalis p̄ciosior est margarita q̄s alia quelib⁹ scientia specialis. q̄r tractat̄ de ente primo simpliciter tā fīm rem q̄s fīm ra- tionē separato nō metaphysica aut phisica vel moralis aut ratōnalis philosophia. q̄ sunt de entib⁹ yl nō abstractis vltim p̄ ra- tionē abstractis. Theologia supnaturāl- fidelū viatorū p̄ciosior est margarita q̄s aliqua quecūq̄ naturalē scientia ut merito dici debeat venditis omnib⁹. hoc est curis alijs derelictis/comparari. Est insug vna vnitate prime veritatis cui semp innititur

in credendis. ut q̄ omne reuelatum a deo est
verum. ¶ Theologia supnaturāl fidelium
viator̄ consistit p̄ncipaliter et fundatur in
vna et triplici margarita p̄tutis theologī
ce/ que dicit fides / spes et charitas. Sz q̄
ad intelligentiā p̄parat multis modis / vt
p̄ abnegatōem oīm quasi p̄ vmbra atq; ca
liginē. Rursus p̄ assimilatōez symbolicam
Rursus p̄ viā causalitatis. Rursus p̄ ap/
propriatōem et supeminentiā. Tandē per
mysticā analogiā affectu mentis in deum
totaliter trāsformato. ¶ Una p̄ciosa marga
rita cui⁹ nomē est purū v̄sq̄quaq; pfectū
reducet et inuenit in omībus creaturis tāq;
in vestigiis signātib; potētiā. sapiam et bo
nitatē ipi⁹. Sed p̄cipue refulget in creatu
ris rationalib; tanq; in imaginib; que
sunt diuī essentie vel nature. nedū repren
satiū sed particeps et capaces. Unū recte
patet imagiñ atq; vestigiū distinctione. ¶ Una
p̄ciosa margarita diuī nomis qđ est ens
simpliciter pfectū / dū sola refulget in pu
ro corde viatoris / tūc deforme cōspicitur
(testē Greg.) q̄cqd pulcz offert ex creatur̄
¶ Preciose hec margarita q̄ dē est / sic vna
est v̄d distinctione essential' nulla sit penit⁹ in
eo. imo nec distinctione formal' ad intra nec
extra naturā rei. nisi tñ modo distinctione p
ersonalis relativa. que large p̄t dici realis.
q̄lis n̄ inuenit in aliq; creature. ¶ Una hec
p̄ciosa margarita distinctione admittit q̄
rundā nominū / que p̄surgit ex operatōne
intellectus p̄ cōparatōem ad diuersas res
seurespec⁹ / et ex modis q̄s fabricat cogno
scēdo creaturas / vel ex sola distinctione rati
onis / dū sibi cōparat ipē deus / in q̄ nō for
maliter sz supeminenter est om̄is pfectio ea
dem penit⁹ / v̄nica simplex et illuminata oli
ter q̄ in creatura. Exemplū tñ habet ap̄tis
simū de cētro spere cuiusdā ignee / qđ stās
penit⁹ indivisibile linea termiat infinitas
Unde p̄t intellect⁹ varios formare cōce
ptus / dū sc̄ tales p̄parare respect⁹. ¶ Una
hec p̄ciosa margarita distinctione nō ad
mittit essentialē v̄l formale / aut aliquā nō
idētatem inter intellectū diuī et huma
num. nec inter psonas et essentiam. nec in
ter p̄prietates et attributa. Sed deus vno
simplicissimo et v̄nico actu illuminato sup
eminenter est intellect⁹ et voluntas / essentia
et persona. vnitas et vitas / bonitas sapien
tia / iusticia / misericordia / et q̄cquid d̄ deo di
ci p̄t. nō habita vel inclusa ad res extra se
collatōne v̄l respectu. Vluit h̄ plutes in
culcare Dionysi⁹ dicens deū supuitam. si
perbonitatē. supens. ¶ Una hec p̄ciosa
margarita distinctione admittit diuī
reuelationē ad inuīcē / que ex modo se ha
bendi facit vt cōtradictoria verificent de
essentia et de psona. q̄ essentia nō referit et ta
men psona refertur. quia videlicet essentia
nō est per se p̄mo mō et cōuertibiliter idem
cū psona. non q̄ aliq; nō idētitas vel distin
ctio sūt iure cēntia et patre. sz bñ inter p̄m
et filiū. nec in creaturis simile reperiē. quia
nullā possibile est esse simplicit vnam illi
mitatē et v̄sq̄quaq; pfectā. ¶ Uligor hui⁹ D
reciose margarite que dē est / p̄ducit libe
re cōtingēter tanq; ad extra radios aliq;
et fulgores. Et nullo mō necessitate finis
vel agētis. alioquin nō esset ens v̄sq̄quaq;
et vniuoce perfectū si req̄ret ad esse suum
existētiā creature. Et itez si de necessitate
ageret ad extra nihil posset euenire p̄tigen
ter / et cessaret om̄is religio. Immo et quod
libet ens esset infinitū cū fieret naturaliter
a potētiā infinita. Hoc est stultū dei quod
sapientius est homib; nolentib; intelligere
deum nō agere quōlibet ex arbitriū liberta
te sed necessitate naturali. Unde obscura
tū factū est insipiēs cor eoz. vt dicēt
mundū eternū. cū ceteris errorib; et blas
phemib; infinitis. ¶ Uligor hui⁹ p̄ciosa
margarite candor et decor / animos cōtent
plantū ipaz sub nomine entis purissimi ra
piunt ad agendū res mirabiles / et ad cog
scendū res supnaturales / et ad diligendū
res spirituales cognitas ī enigmate. ¶ Uli
gor hui⁹ margarite cādor et decor / mouet
et attrahit animos cōtemplantū circulo q̄
dam intelligibili miris modis. vbi coincidūt
tres cause. que sunt efficiēs et forma / nō
quidē intriseca cōstituens / sed exemplaris.
et ipē finis q̄ mouet / nō vt forma cognoscē
tis sed vt est res talis ī seip̄a / quia ipē mo
uet utres appetitū nō vt ē cognitio. ¶ Uli
gor hui⁹ margarite cādor et decor possunt
alicere et afficere pri⁹ animos cōtemplantū
ad dilectōem / q̄ ad intellectualē cognitōez
sed nō sine miraculo spūssantē se per cha
ritatē mirabiliter diffundentis / et mentis
apicē singulariter inflāmant̄. quia s̄m cur
sum naturalis vie intellectus nō intelligit
nō inspecto fantasmate / nec voluntas ali
quid vult / obiecto nō sibi p̄nus p̄ intellectū
p̄sentato. nisi loqmur de volitōe tñmodo

De illuminatōne cordis

naturali. **P**reciosior est margarita cognitōis entis puri q̄ altera cognitio de deo q̄ possit naturaliter adipisci. imo et certior ē q̄ altera quis noticia de q̄dditate substantia rū visibiliū vel inuisibiliū naturaliter ī hac vita de q̄bo hic ituitue nihil scim⁹ et de accidentib⁹ paucissima. in q̄bo aliquā fallacia nō cōtigat. **P**recioſitas et certitudo margarite nō repugnat cognitōi fidei de diuinis neq̄ meritu diminuit. **S**pē enī minor et obscurior remanet cognitione vie/q̄ sit illa quā speram⁹ i patria recepturos. **P**recioſitas hui⁹ margaritenō obinde minuit q̄ ad praxim deducit diuinę dilectōis et cult⁹ et laudis. imo finis ei⁹ ē h̄mōi praxis. Apoſtolo teste et xp̄o reuelate. q̄ finis legis est charitas/que colere facit deū ex tota mēte sine obliuio. ex toto corde. i. intellectu si ne errore. ex tota aīa. i. voluntate sine ſdictōne. et ex tota v̄tute sine defectōe. **E**t hec ē felicitas iūialis hui⁹ vie. p q̄ si dederit hō omnē ſubstantiā ſuā. q̄si nihil despiciet eā. **P**recioſitas hui⁹ margaritenō formaf ī nobis de lege cōmūi ſi nō ab inferioribus ſenſib⁹ ascēdam⁹ ad intelligentiā q̄ est prius loc⁹ et matrix ei⁹. quis radicale ſemina riū deſcedat a rōe celeſtis influēti ī pma creatōrōnal' aīe. **S**ec⁹ de margarita fidei vel patrie glōioſe q̄ ſupnaturaliter inueniſ/atoꝝ ḡtis iſuſa formā. **E**mit hec p̄cioſa margarita tanto p̄cio q̄ntū habet hō ſi p̄ius illā tota ſollicitudie q̄ſerit in aq̄s et litorib⁹ magni maris naturaliū ſtudior⁹ p̄fоſiōem et depuratiōem vehemētē et aſſiduā p̄ficationē ſanctaz meditatiōnuz. **E**mit hec margarita ſi p̄ius abeat hō ſe relinq̄ns et vniuerſa q̄ habet vendens. et h̄ ſi redēat hō interior ſouersus ad cor ſue mentis vbi gignat̄ nutriat̄ depureat̄ vegetat̄. et au geat̄ trāſformat̄ de claritatē in claritatē vſq̄ ad pfectōem habēdā in celis. **E**mit hec margarita tāq̄ ſufficiēs poffiſiō cor diſ/q̄ p̄ eam et i ea poſſideat̄. nō terra ſolū. non celū ſolū. h̄ dñs terre et celi celoz. Qui ſi nō ſufficit tibi. nimis avar⁹ es. imo iam nihil es. **E**mit hec margarita ſueniēt̄ in ſolitudine. cōſeruāt illuc in ſup ſu⁹ candor aptius q̄ in vrbī tetra fuligine. **H**ec dū p̄ficiata fuerit manib⁹ aſſidue meditatiōiſ calescit et ſcintillat et deuorōnis igne inflāmata refulget. **Q**ua ſup metaphorā pla cēt in ſinceritate ſideratōes. q̄. que ſequuntur.

Scintilla est modica pars ab igne v̄l ig⁹ p̄nita redecisa volitās et emicās. **S**cintilla ſe haber ad fauillā ut res viuens ad corpus extintū. et ſicut ad materiam forma. **S**icut ignis trāſsumit ad significādūz deū. ſic oīs creature ſcintilla qdā dei ſymbolice dici p̄t. **S**icut ignis trāſsumptiue dī lex ignita dei. ſic oīs p̄tcula legis dei q̄ luſer et ardet ſcintilla ḡrue noīat̄. **S**puris ſimū qd̄ i omīi creature p̄ſerūm cognoſibili vel cognoscitua reperitur ſcintilla dici p̄t. **U**nde ſupior p̄s aerōnalis ſinderiſis ap pellaſ. **R**ei cuiuslibet ſua ſcintilla magnas in ſuo genere vires h̄z. **S**icut ex igne ſcintilla rōis vel intellect⁹ extincta eſt cū igne ſuo cognitione. cōſequens eſt ut nihil ſcintillare videat̄. **J**uxta q̄litatem ſcintille cognitionis lucentis et ardentes ſcintillatōes rerū cognoscibiliū et amabilii ſuſcipiuntur vident̄ et amant̄. **S**cintillatōes cognitionis et amoris lucētes. i. et ardentes. fruſtra ſuſt habētib⁹ extictas penit̄ ſcintillas ap p̄bētiuſas et affectiuſas. in te illud. Fruſtra ſuſt verba ſurdo. ſic de colorib⁹ ceco. ſic de amorib⁹ nō amatiuo. **S**cintillatōes que videri v̄l ſentiri in ſua puritate nō p̄n ab oculis et tactu debiliib⁹ debet ſub quodaz moderatiōe cuiusdā interpoſiōnis p̄ ob umbratōnem vel diſtantia p̄ſentari vel ſen ſu ſuſtendī. **S**cintillatōes verbor⁹ dei quantūcūq̄ lucentes v̄l ardentes mox et tingunt̄ dū ad cōgelatas et extictas mētes puenerint nisi ſpūſ sanctus afflēt et fluit aque. **S**cintillatōes amoris ex ſevi naces nō profert nec recipit frigidū de ſe pectus. ſed dñs eſt q̄ dat voci ſue vocē virutis. alioq̄n totū familla eſt et cīnis extictus. **S**ec⁹ vbi p̄cioſe margarite candor p̄ inflāmatōem rutilat charitate. Luiſ lampades ſunt lampades ignis et flāmarum/ quā aque multe nō poterūt extiguere. nec ex cōſequenti margarite n̄ ſuſceſſe claritatē penitus offuſcabūt. instar lapidis cuiusdam qui ſemel accensus nequit extingui. **S**enſerat aliqūd tale qui dicebat. Quidia inflāmatum eſt cor meū et renes mei comutati ſunt. **S**equitur. Defecit caro mea et cor meū. de° cordis mei et pars mea de° in eternū. O certe pars optima. o vna illa quā petiſt et q̄ſuit a domino rex prop̄beta

¶ Porro hoc vnu est necessariu. hac vna p̄ci-
osa margarita quā nobil' vrginela pasto-
ralis inter nutricis oues inuenit. quā p̄ho
sanguine tincta et p̄parauit noīc margareta.
cur' hodie celebritas agit i edicula seu ca-
pella/qua tāq̄ loco celle et solitudis vtitur
exiguitas mea. sicut nycticorax cecutiēs i
domicilio. v'l sicut passer solitari⁹ in tecto.
Pro cul⁹ v̄gis rememoratōe notare fuita-
nim' paticulas cursim p̄sideratōes/ n̄ ap̄i-
endas oībo. et h̄ sub metaphorā margarite
tibi pater et frater q̄ margaritū in deo chri-
stianissimi regis frācie/vtputa p̄fessor el⁹
rutilas p̄ciosu. Bñ vale. Scriptū lugdu-
ni die et loco p̄dictis. D. cccxxviiij.

Finit

Tractatus eiusdeꝝ

de oculo.

D Anisi sunt discipuli viso do-
mino. q̄b̄ ante dixerat. Bea-
ti oculi q̄ vident q̄ vos vide-
tis. Et nos de oculo multipli-
ci quo viderūt cū differam⁹.
aliq̄s p̄positōes seu p̄sideratōes sub nūe-
ro q̄dragenario sucascēsiōis tpi cōsecrato.
q̄s poterit plix⁹ elucidare cōmentū. Et p̄
mo de oculo in scipo. postmodū d̄ ipi⁹ ob-
iecto. tandem de actu suo r̄c.

Ocul⁹ generaliter accept⁹ est vis p̄cepti-
ua rei p̄ suā vel alteri⁹ illuminatiōe. q̄ sic oē
qd̄ manifestat̄ lumē est fm apostolū. sic oē
qd̄ manifestatiōem p̄cipit ocul⁹ dici p̄t.
Quod generaliter fit trib⁹ modis. intelle-
ctualiter. et rationaliter et sensualiter.

Oculus intellectual⁹ est vis p̄ceptiua et
abstractiua rex a motu et materia. h̄ est ab
h̄ et nūc. et a motu et atinuo sine p̄plexione
vel discursu. Qui triplex est. diuin⁹ angeli-
cus et h̄uān⁹. Diuin⁹ est ille q̄ respexit de⁹
hūilitatē ancille sue. de quo sapiens. Ocu-
li domini lucidiores sup solem.

Ocul⁹ sensualis est vis p̄ceptiua rex per
ppam v'l alienā spēm cū motu et atinuo.
h̄ est cū h̄ et nūc. vel nō sine illis. Et hic tri-
plex est. exterior. p̄prius extensus ad quicq̄s
sensus. Interior. cōmunis v'l imaginatiu⁹
in interiori p̄t cerebri. superior fantastic⁹ vel
estimatiu⁹ vel cogitatiu⁹ q̄ rōnal⁹ vel
ratiocinatiu⁹ in hoīc dici p̄t in media cellu-
la et memoratiu⁹ in postrema.

Ocul⁹ carnis exterior p̄p̄e dictus pficit
x̄rebus. q̄ sunt lux et lumē/color et species

cūs. necnō querid ait cognitiue sup spēs
lucis et coloris. et ita p̄portionabilitē de q̄t
tuoraliis sensib⁹ diceretur.

Ocul⁹ carnis exterior dicit̄ intuitiue vel
obiectaliter videre seu p̄cipere rem aliquam
dū res illa monet i obiectali p̄sentia p̄. pp̄
am spēs et imēdiatā. etiā dum perūt̄ res ob-
iecta. nec fallit hic ocul⁹ sed supior si iudi-
catrem p̄sentē dū sola species ei⁹ adest.

Ocul⁹ carnis iterioꝝ est vis p̄ceptiua re-
rū p̄ ppam spēs sed mediata. id ē a sensib⁹
exteriorib⁹ imēdiatē deriuatā. aut dum ac-
cipit̄ p̄sideratōes tanq̄s veras res q̄ru⁹
sunt species. et fallit mille modis tā somni-
ans q̄s vigilans dū furit et reuerisat.

Ocul⁹ carnis supior est vis p̄ceptiua re
rū p̄ compositōem et diuisiōem spēz et in-
tentionū ab eis deriuatā a sensib⁹ p̄p̄is
et cōmuni⁹ p̄ abstractōes insup et discursū

Ocul⁹ diuin⁹ est vis p̄ceptiua oīm sine
specie extranea. sine cōpositiōe v'l diuisiōe.
sine qcunq̄s discursu. sine quacq̄s disticti
onē rēali vel ex p̄te rei/diuisiō relatiōib⁹ exce-
ptis. et ita distictōes ideaꝝ fundant̄ sup
rebus ad extra obiectaliter acceptis p̄ opati
onem intellectus.

Oculus angelic⁹ ē vis p̄ceptiua sine acti-
distinto a substātā sua p̄ species rex vel
inatas v'l acq̄sitas tam sine discursu q̄s cū
discursu tā incoplere q̄s cōplore. Necnon
vnuersal⁹ et distincte. et h̄ p̄ species tā idē
tas a deo q̄s a rebus ut videt acceptas /z alī
ter q̄s p̄ sensum. Elioq̄n difficile est salnare
punitōes demonū et separat̄ aniaꝝ/cogni-
tiones insup singulares angelop̄. necnō lo-
cūtōes inter se et nobiscū.

Oculus intellectual⁹ human⁹ est vis p̄ce-
ptiua rex p̄ modū intelligibil⁹ oculi angeli-
ci sed vigore lōge dissimili p̄ statu vie aut
separatōis eius a corpore. sive causen⁹ spēs ab
influxu diuino sive recipiant̄ a rebus p̄ intel-
lectū irradiante sic p̄ eas /put h̄ intellectus
noſter irradiat̄ sup fantasmata. et oculus
catti sup colores.

Oculus intellectual⁹ human⁹ extinctus
fuit fm Hugone. sicut oculus carnis infē-
ctus / et ocul⁹ ratōnis contenebat⁹ adam
peccāte. dum p̄paratus est iumentis insi-
piētib⁹ et similis factus est illis. Nec repa-
ri p̄fecte ocul⁹ iste triplex sine vbo incar-
nato. quod est lux vera illuminās oēm ho-
minem veniente in hunc mūdū. et fide p̄i-
ficans corda nostra.